

An abstract painting featuring thick, expressive brushstrokes. The color palette is dominated by vibrant yellow, deep red, and a rich, dark blue. The strokes are layered and textured, creating a sense of depth and movement. The composition is non-representational, focusing on color and form.

Krystyna
Dąbrowska

Bajka
o ježevima

Krystyna
Dąbrowska

**Bajka o
ježevima**

Zagreb, 2019.

Krystyna
Dąbrowska

**Bajka o
ježevima**

S poljskog prevela
Đurđica Čilić Škeljo

Imena

Ljeto, sezona lubenica.
I tvoja priča o njima:
djetinjstvo, starački dom
za neizlječive bolesnike,
bijeli korneti sestara milosrdnica
koji plove po vrtu.
Tvoj djed, ravnatelj doma,
uzgajao je lubenice u stakleniku.
Tamo su dolazile sestre
rezervirati sebi voće
— još nedozrelo
u pupkovini stabljika —
i svaka je pisala
finim slovima
svoje ime na odabranoj lubenici.
Imale su tu nešto svoje,
što su ljubomorno čuvale.
Lubenice su rasle, a s njima
na zeleno-prugastoj kori
imena, sve veća.
Kao da su se otrgnule
od reda časnih sestara,
koje su ih nosile skromno kao habite,
i živjele dugim životom
sočnog voća
koje se rasteže među lišćem.

Ponekad su lubenice pucale.
Pukotina se protezala kroz ime.
A unutra se ukazivala
crvena pulpa.

Putnička agencija

Ja sam putnička agencija za pokojnike,
organiziram im letove za snove živih.
Javljaju mi se slavne osobe, poput Heraklita,
da posjeti pisca koji je u njega zaljubljen,
ali i pokojnici koji nisu naširoko poznati – poput gazde
 iz sela Wasily
koji ženi želi dati savjet u vezi s uzgojem kunića.
Katkad više generacija jedne obitelji unajmljuje avion
i slijeće na čelo posljednjeg potomka.
Imam posla i s ubijenima
koji redovito putuju u snove preživjelih,
i prikupljaju nagradne milje.
Nikome ne uskraćujem svoje usluge.
Pronalazim najbolje veze
i zamjeram si kad mladi dečko,
da bi stigao u san svoje djevojke,
ima let s presjedanjem u snu bake koja hrče.
Ili kad vremenski uvjeti izazovu prinudno slijetanje
i pokojnik zove: učini nešto,
zapeo sam u snu preplašenog djeteta!
Takve su situacije stresne i izazovne
za mene, malu agenciju s velikim ambicijama –
jer iako nemam pristup ni svijetu pokojnika,
ni tuđim snovima,
oni se, zahvaljujući meni, susreću.

* * *

Ne umijem reći mi, osim ako je mi
crtica između ja i ti,
koja provodi iskru a katkad je
potezanje konopca.

Ne umijem pisati mi, osim ako je mi
zagradama za nas dvoje, soba u kojoj spavamo,
iz koje pokušavamo izbaciti stršljene.

Osim ako je mi naša četiri oka:
prate kako stršljen zuji u sjenilu lampe,
smeđi, sa zlatnim prugama, vidi kako je lijep.

Ne umijem se upisati u mi veće
od zujavih, krilima iscrtanih krugova
oko tebe i mene, koji se presijecaju
i rastu od nas, putuju sve dalje.

Lice moga susjeda

1.

Lice moga susjeda, profesora
kojemu je umrla žena,
odjednom je postalo golo, ničim zaklonjeno.
Kad sam ga srela na dvorištu
i kad je počeo govoriti neočekivano otvoreno,
koliko stvari ga na nju podsjeća,
imala sam osjećaj da sam ga ugledala prvi put.

Kao ta kuća nasuprot —
donedavno ju je zaklanjao veliki kesten,
ali oluja ga je slomila i morali su ga posjeći.
I prije nego što prazninu obraste navika,
vidim prozore kuće i život koji u njoj teče.

2.

Svijetla košulja. Glava rimskog patricija.
Neotuđivo parkirno mjesto
kod zidića, na kojem se po kiši
parkiraju i puževi.
Dugo sam mislila: besprijekoran gospodin
ide kroz svoj posloženi život
jednako kao i svako jutro kroz dvorište.
Dala bih mu najviše sedamdeset godina.

Ima osamdeset i dvije, rekao mi je prošli put,
i kao dijete je bio u varšavskom getu.
Otac i brat su poginuli. Preživjeli su on i majka.

Alina Szapocznikow pisala je o krštenju očajem.
Koliko njih šuti o tome da su ga doživjeli.

Na križanju ulica

Na križanju uskih prometnih ulica
— jedna strma kao vodopad,
silovito prodire u tok druge —
umorni, gladni, pravimo zastoj.

U osvijetljenom izlogu bara prodavač
trese solnicom kao škropilom
iznad papirnate torbe sa šniticama patlidžana
i cvjetovima tikvica u vrućem tijestu.

Hrskavi rog obilja! Sjedamo ispred bara
na visoke stolice okružene smećem
i promatramo ljude. Žene na skuterima,
u masi pješaka, s djecom po sebi kao majmunima,

stado tinejdžerki u večernjem lovu,
njihovi goli trbusi, osjetljivi dativi.
Emigranti: Afrikanci poput stabala
(lokalci su pokraj njih zdepasti korov)

i Pakistanke, imaju dosadu u očima,
u žamoru nose tišinu. Na raskrižju ulica
radost što se križaju naši pogledi,
račvaju se, spajaju, razdvojeni i isprepleteni.

Ti vidiš slojeve, stanja, plemena,
ja izvlačim pojedinačna lica,
kao da zajedno crtamo sliku.
I imamo zajednički dom na tim slikama.

Oceanarij

Iza stakla ribe klize kao prtljaga na traci.
Barakuda i velika bijela psina pokraj spokojnih jata
kao pastiri stada. Teško je povjerovati:
nitko nikoga ne plaši, ne goni, ne jede.

Preduvjet te harmonije je neprimjetna izolacija.
Golemi akvarij dijele prozirne stijenke.
Lijene grabljivice kruže drugim trasama
od njihovih sestara krhkih kao porculanski tanjurići.

I kod nas iskrice svjetla u susjedstvu prijetnje,
radost drsko sjaji ispred čeljusti morskog psa,
koja je neće progutati – kao u snu.

Ali neprimijećena iz zelene dubine
izdužena sjena otkriva se i raste
i reže najdeblja stakla osamljena pilašica.

* * *

Odakle da pogledam da bih te vidjela?
Izbliza ili izdaleka? Iz kojeg vremena?
Kad se udaljavam, pokušavajući te obuhvatiti
od stopala do glave, kao sliku na štafelaju,
osjećam da ti mene obuhvaćaš,
mijenjaš, dodaješ boju, oduzimaš.
Čas te gledam u oči, čas tvojim očima,
kad spavaš ili kad te sanjam,
opet tražim detalj — predmet, gestu, riječ,
da se otvori kao pupoljak i procvjeta tobom.
Toliko kutova gledanja, a ja sam zaglavljena u mrtvom kutu,
omotana niti kojom sam ih htjela povezati.

I ne znam jesi li ti u toj niti,
ili si u bljesku škara, što će je prerezati.

Brat i sestra

Stara žena pleše flamenco.

U njezinu naporu tinja davna lakoća.

Visoka je, mršava kao pogrbljena čaplja,
ima faldastu suknju, upale obraze.

Stara žena pleše kao ona mlada,
koja je poginula u ratu.

Nakon nastupa briše šminku, skida periku
i kostim, oblači hlače, jaknu
i postaje onaj, koji je iza scene:
muškarac, brat ubijene.

Stari muškarac se vraća kući.

Podigao ju je sebi od komadića prošlosti,
fotografija, plakata i isječaka iz novina.

Među njima posvuda haljine, koje sam šiva:
višebojne egzotične ptice.

I sestrin portret – pred njega stavlja cvijeće.

Prije rata su putovali po cijeloj Europi,
slavni dvojac mladih plesača.

Potom geto, bijeg, razdvajanje.

Objasnio je sebi da je preživio
samo zato da bi plesom utjelovio nju.

Stari plesač kuha čaj.

Tišina. Vrijeme ugašenih svjetala.

Za tren će poći na spavanje, ali prije toga, onakav kakav jest,
bez kostima i pudera, stepa na kuhinjskom pragu
u ritmu koštanog lupkanja kastanjeta.

U pokrajnjoj sali

Ta slika nije prikladna ni za šalicu ni za magnet.
Jer tko bi htio piti kavu gledajući prosjake
ili na vratima frižidera imati njihov danse macabre.
Zbijeni u krug, na štakama, drvene proteze
remenjem privezane za batrljke nogu.
I ti bijeli kaftani, s kojih vise
olinjali repovi – lisica, tvorova?
Što je to, parodija hermelinskih plašteva?
Jedan od njih je riđi, sijeva preciznim očima,
drugi grabi zrak ribolikim ustima.
A na glavama krune i kape od papira.
Ta slika nije veća od otvorene bilježnice.
Do nje ne vode muzejski putokazi.
Trebalo se izgubiti, da je se otkrije u pokrajnjoj sobici,
iz koje upravo izlazi mladi Korejac
s izrazom: tu nema ništa zanimljivo. Siva trava,
zid bolnice? sirotišta? u boji lisičje dlake
sivo nebo i kapija, a iza nje nitko.
Samo figura pod plaštem, s praznom zdjelom u ruci
prolazi pokraj hrpice odrpanaca, krnjeg karnevala,
i ostavlja te s njima nasamo.

* * *

U djetinjstvu bih stala na prag otvorenih vrata, a jedno
od roditelja
stavljalo je ravnalo na moju glavu,
olovkom bilježilo crticu na dovratku.

Kasnije su bila druga vrata u koja me postavljala ambicija.
Ispisujući oštru crtu, provjeravala je koliko sam narasla.

Sad ti mjeriš mene, ja tebe.
Dvije drhtave vodoravne linije —
naša tijela.

Gnijezde se, prodiru jedno u drugo,
i nema više i niže, nema mjere.

Bajka o ježevima

Pišeš mi o nekom pripitomljenom ježu,
koji se zaljubio u ribaču četku.

Zatvoren među četiri zida našao je tog nekog
tko jest i nije kao on, drukčijost i bliskost.

Koliko je oko nje kružio prije nego što je shvatio,
da drukčijost ima nesavladivu prednost.

A koliko mi kružimo jedni oko drugih,
najprije međusobno očarani divlji ježevi,

a kasnije tako često bjesnimo što je onaj drugi
pred nama gluh kao stvar. Ili i sami

oglušimo, odrvenimo. Bježimo.

Sve dok nas nešto ne ubode: to je moj pravi jež,

s kojim hoću vrludati makar i bespomoćno
između onog što je u nama isto i onoga što je drukčije.

Smaragdne papige

Tamo gdje, čini se, ništa ne može disati,
u aktivnom krateru vulkana punom otrovnih isparavanja,
žive smaragdne papige.

Bezračno zgarište njihovo je mjesto izlijevanja.

Kopaju rupe u stijenama koje se urušavaju,
dotjeruju u njima svoja pera, polažu jaja
iznad užarenog, tekućeg, otvorenog središta zemlje.

Zeleni oblak krila ujutro probija sivi
oblak sumpora i žive: ptice lete iz kratera
u opasniji svijet divljih mačaka, sokola, ljudi, kaveza.

Traže hranu. Hraneći mlade, kruže
između katakombi gnijezda i hranilišta.

Navečer se vraćaju.

Shrpljuju se na stablima, dozivaju se, zbrajaju gubitke
i obrušavaju se u zadimljeni ponor — dom
osvijetljen lavom, u kojem spavaju
i pernate se ptici.

Besana pjesma

Imati nekog tko zna da ti je najljepše
zaspati na trbuhu.

I ne moći zbog njega zaspati.

Vagati: koliko toga zajedničkog dijelite,
a koliko toga vas dijeli? I kako dijeli –
kao jezik rubove koverta,

koje bi htio zalijepiti?

Kao šutnja dobru tišinu?

Kao vremenske zone – kontinente?

Kao val koji stoji između onog što je vidljivo,
i svega što je skriveno?

Ležati besano (neka već bude jutro)

i polako se okrenuti od zida

na drugi kraj kreveta,

na stranu širom otvorenu prema mraku.

Naš jezik

Kad kažeš *moгу li još malo*
odspavati jer imam u sebi još komad sna
i on se mora rastopiti
kao led u proljeće,

kad se žalim na blokadu u pisanju,
a ti savjetuješ *strpljenja! uči od mene,*
a ja odgovaram da je to kao da se od mačke
učim vegetarijanstvu,

kad se prisjećamo naše cjelonoćne
vožnje u vijetnamske planine u mikseru uspomena.

ili kako smo u jednoj od europskih prijestolnica
užurbano tražili
dvorište u kojem možemo piškiti,

kad se susrećemo na pola puta
između moje i tvoje samoće
i krećemo u obilazak kvarta, a na prozorima su
stare žene nalakćene
na promatračkim jastucima,

poželim tada staviti naš jezik na listu
ugroženih jezika manjina,
jer ga zna samo dvoje ljudi
i teško ga je sačuvati,
a istovremeno i na listu onih najjačih,
jer on sada čuva nas.

Gozba

Ovi kanui nemaju dna,
to su kanui za duhove.
Ta figura je prazna. U njoj je
čekao šaman i pozdravljao goste.
Ovim maskama se prekrivalo zdjele
pune vrućih jela,
para je poput daha vijugala iz usta —
a danas maske prekrivaju glad.

Skulpture za slijepce

U muzeju umjetnosti, gdje vlada vid,
skulpture za slijepce.
Iste one, kojima videći
ne smiju preblizu prići:
korak preko crvene linije,
guranje nosa u prazninu
koju je ostavio antički nos — i alarm.
Smije se samo gledati, sve dok se ne pretvoriš
u kamene očne duplje na peteljkama
izdubljene iz mramorne grčke glave.
Slijepci ih gledaju prstima.
Dodiruju ožiljke
na trbuhu cikladske djevojke,
borbu zmajeva na poledini
korejskog ogledala.
Ono što je nastalo tisuću godina prije naše ere,
oblikuju iznova, govore: šalica, vrč
i pune vinom.
Iz vitrina oslobođeni vijenci novčića
zveckaju im u rukama o zaradi i gubicima.
O sumnjivim transakcijama. Zvekir
im prepušta svoju težinu,
prisjeća se vrata.

Probaj ih otvoriti naslijepo —

Krystyna
Dąbrowska

Bajka
o jeżach

Imiona

Lato, sezon arbużów.
I twoja o nich opowieść:
dzieciństwo, dom opieki
dla nieuleczalnie chorych,
białe kornety szarytek
żeglujące w ogrodzie.
Twój dziadek, dyrektor domu,
hodował arbuży w inspektach.
Przychodziły tam siostry
zaklepać sobie owoce
— jeszcze niedojrzałe
na pępownach łodyg —
i każda pisała
starannymi literami
na wybranym arbużie swoje imię.
Miały tu coś własnego,
czego zazdrośnie strzegły.
Arbuży rosły, a z nimi
na zielono-pasiastej skórcie
imiona, coraz większe.
Jakby się oderwały
od mniszek pielęgniarek,
noszone przez nie skromnie jak habity,
i żyły drugim życiem
soczystych owoców,
rozpychających się wśród liści.

Czasem arbuzy pękały.
Szczelina szła przez imię.
Ukazywał się w środku
rubinowy miąższ.

Biuro podróży

Jestem biurem podróży dla umarłych,
organizuję im przeloty do snów żywych.
Zgłaszają się do mnie sławne osobistości, jak Heraklit,
żeby odwiedzić zakochanego w nim pisarza,
ale i zmarli nie znani szerzej – jak pewien gospodarz
ze wsi Wasiły
pragnący doradzić żonie w sprawie hodowli królików.
Czasem wielopokoleniowa rodzina czarteruje samolot
i ląduje na czole ostatniego potomka.
Mam też do czynienia z zabitymi
którzy, kursując regularnie do snów ocalałych,
zbierają punkty w programie *frequent flyer*.
Nikomui nie odmawiam swoich usług.
Wynajduję jak najlepsze połączenia
i wyrzucam sobie, kiedy młody chłopak,
żeby dostać się do snu swojej dziewczyny,
musi lecieć z przesiadką w śnie chrapiącej baby.
Albo gdy warunki pogodowe powodują awaryjne
lądowanie
i umarły dzwoni: zrób coś,
utkwilem w śnie przerażonego dziecka!
Takie wypadki to stres i wyzwanie
dla mnie, małego biura o dużych ambicjach –
bo chociaż nie mam wstępu ani do świata zmarłych,
ani do cudzych snów,
dzięki mnie się spotykają.

* * *

Nie umiem mówić *my*, chyba że *my*
to myślnik między *ja* i *ty*,
który przewodzi iskrę, a czasami
jest przeciąganiem liny.

Nie umiem pisać *my*, chyba że *my*
to nawias dla nas dwojga, pokój, w którym śpimy,
z którego próbujemy wypędzić szerszenia.

Chyba że *my* to czworo naszych oczu:
śledzą, jak szerszeń chrobocze w kloszu lampy,
brązowy, w złote pręgi, zobacz, jaki piękny.

Nie umiem wpisać się w *my* większe
niż brzęczące, skrzydłami rysowane kręgi
wokół ciebie i mnie, które się przenikają
i rosną od nas, wędrują coraz dalej.

Twarz mojego sąsiada

1.

Twarz mojego sąsiada, profesora,
któremu umarła żona,
stała się nagle naga, pozbawiona osłon.
Kiedy spotkałam go na podwórzu
i zaczął mówić niespodziewanie otwarcie,
ile rzeczy mu ją przypomina,
miałam wrażenie, że zobaczyłam jego twarz po raz pierwszy.

Jak ten dom naprzeciwko —
do niedawna osłaniał go wielki kasztanowiec,
ale burza złamała drzewo i trzeba było je ściąć.
I zanim brak zarośnię przyzwyczajeniem,
widzę okna domu, dziejące się w nich życie.

2.

Jasna koszula. Głowa rzymskiego patrycjusza.
Nienaruszalne miejsce parkingowe
pod murkiem, na którym po deszczu
parkują też ślimaki.
Długo myślałam: nienaganny pan,
idzie przez swoje poukładane życie
tak jak co rano przez podwórze.
Dałabym mu góra siedemdziesiąt lat.

Ma osiemdziesiąt dwa, powiedział mi ostatnio,
i jako chłopiec był w warszawskim getcie.
Ojciec i brat zginęli. Ocalał on z matką.

Alina Szapocznikow pisała o chrzcie rozpaczy.
Ilu milczy o tym, że go przeszli.

U zbiegu ulic

U zbiegu wąskich ruchliwych ulic
— jedna, stroma jak wodospad,
z impetem wdziera się w nurt drugiej —
zmęczeni, głodni, robimy postój.

W rozjarzonym oknie baru sprzedawca
potrząsa solniczką jak kropidłem
nad papierową torbą z plastrami bakłażana
i kwiatami cukinii w gorącym cieście.

Chrupki róg obfitości! Siadamy przed barem
na szczudlastych stołkach wśród śmieci
i patrzymy na ludzi. Kobiety na skuterach,
w tłumie pieszych, obwieszane dziećmi jak małpkami,

stadko nastolatek na wieczornych łowach,
ich odkryte pępki, czujne celowniki.
Emigranci: smukli jak drzewa Afrykańczycy
(miejscowi przy nich to przysadziste krzewy)

i Pakistanki, mają znużenie w oczach,
niosą w zgiełku ciszę. U zbiegu ulic
radość, że zbiegają się nasze spojrzenia,
rozwidlają się, łączą, osobne i splecione.

Ty widzisz warstwy, stany, plemiona,
ja wyławiam poszczególne twarze,
jakbyśmy razem malowali obraz.
I mamy wspólny dom w tych obrazach.

Oceanarium

Za szybą ryby suną jak bagaże na taśmie.
Barakuda i żarłacz obok spokojnych ławic
niby pasterze stada. Aż trudno uwierzyć:
nikt nikogo nie płoszy, nie goni, nie zjada.

Warunek tej harmonii to skryta izolacja.
Ogromny akwen dzielą przezroczyste ściany.
Leniwe drapieżniki krążą po innych traccjach
niż ich siostry kruche jak tacki z porcelany.

W nas też iskierki światła sąsiadują z grozą,
radość bezczelnie błyska przed paszczą rekina,
która jej nie połyka – jakby się przyśniła.

Ale niepostrzeżenie od zielonej głębi
odrywa się i rośnie wydłużony cień,
i tnie najgrubsze szyby samotna ryba piła.

* * *

Skąd mam spojrzeć, żeby cię zobaczyć?
Z bliska czy z daleka? I z którego czasu?
Kiedy się odsuwam, próbując ciebie objąć
od stóp do głów, jak obraz na sztaludze,
czuję, że to ty mnie obejmujesz,
zmieniasz, dodajesz kolor, odejmujesz.
Raz patrzę ci w oczy, raz twoimi oczami,
kiedy śpisz lub gdy mi się śnisz,
to znów szukam szczegółu – przedmiotu, gestu, słowa,
niech jak pęk się otworzy i wybuchnie tobą.
Tyle punktów widzenia, a ja tkwię w martwym punkcie,
oplątana nicią, którą chciałam je złączyć.
I nie wiem, czy w tej nici jesteś,
czy w błysku nożyc, co ją przetną.

Rodzeństwo

Stara kobieta tańczy flamenco.
W jej wysiłku tli się dawna lekkość.
Jest wysoka, chuda jak zgarbiona czapla,
ma falbaniastą spódnicę, zapadnięte policzki.
Stara kobieta tańczy młodą,
która zginęła w czasie wojny.
Po występie zmywa makijaż, zdejmuje perukę
i suknię, wkłada spodnie, marynarkę
i staje się tym, kim jest poza sceną:
mężczyzną, bratem zabitej.
Stary mężczyzna wraca do domu.
Uwił go sobie ze strzępów przeszłości,
fotografii, afiszów i wycinków z gazet.
Wśród nich wszędzie suknie, które sam haftuje:
wielobarwne egzotyczne ptaki.
I portret siostry – stawia przy nim kwiaty.
Przed wojną jeździli po całej Europie,
słynny duet nastoletnich tancerzy.
Później getto, ucieczka, rozdzielenie.
Wytłumaczył sobie, że jeżeli przeżył,
to jedynie żeby wcielać się w nią w tańcu.
Stary tancerz zaparza herbatę.
Cisza. Pora wygaszonych świateł.
Za chwilę pójdzie spać, lecz przedtem, tak jak stał,
bez kostiumu i pudru, stepuje w progu kuchni
w rytm kościanego stukotu kastanietów.

W bocznej sali

Ten obraz nie nadaje się na kubek ani magnes.
Bo kto chciałby pić kawę, patrząc na żebraków
albo na drzwiach lodówki mieć ich danse macabre.
Zbici w krąg, o kulach, drewniane protezy
przywiązane rzemieniem do kikutów nóg.
I te białe kaftany, na których dyndają
wyliniałe ogony — lisów, tchórzofretek?
Co to, parodia gronostajowych płaszczy?
Jeden z nich jest ryży, łąpią sprytne ślepka,
inny łąpie powietrze rybimi ustami.
A na głowach korony i czapki z papieru.
Ten obraz nie jest większy niż otwarty zeszyt.
Nie prowadzą do niego muzealne strzałki.
Trzeba się zgubić, żeby odkryć go w bocznej salce,
z której właśnie wychodzi młody Koreańczyk
z miną: nic tutaj ciekawego. Sina trawa,
mur szpitala? przytułku? w kolorze lisiej sierści,
szare niebo i brama, a za nią nikogo.
Tylko postać w opończy, z pustą miską w ręce
mija garść obszarpańców, kulawy karnawał,
i zostawia cię z nimi sam na sam.

* * *

W dzieciństwie stawałam w otwartych drzwiach, a ktoś
z rodziców
przykładało linijkę do mojej głowy,
ołówkiem zaznaczało kreskę na framudze.

Później były inne drzwi, w których stawiała mnie ambicja.
Rysując ostrą krechę, sprawdzała ile urosłam.

Teraz ty mnie mierzysz, a ja ciebie.
Dwie poziome drżące kreski –
nasze ciała

wtulają się w siebie, wnikają
i nie ma wyżej, niżej, nie ma miar.

Bajka o jeżach

Piszesz mi o pewnym oswojonym jeżu,
który zakochał się w ryżowej szczotce.

Zamknięty w czterech ścianach znalazł tego kogoś
jak on i nie jak on, inność i pokrewieństwo.

Ile się wokół niej natupał, zanim pojął,
że inność ma przewagę nie do pokonania.

A ile my tupiemy wokół siebie,
najpierw oczarowane sobą dzikie jeże,

później tak często z gniewem, że to drugie
jest na nas głuche jak rzecz. Albo sami

głuchniemy, drewniejemy. Uciekamy.
Chyba, że coś nas tknie: to mój prawdziwy jeż,

z którym chcę kluczyć choćby i bezsilnie
między tym, co podobne, a tym, co w nas inne.

Szmaragdolotki

Tam gdzie, zdawałoby się, nic nie może oddychać,
w czynnym kraterze wulkanu pełnym trujących wyziewów,
mieszkają papużki – szmaragdolotki.
Bezwietrzne popielisko to ich teren łęgowy.
Kopią jamy w osuwających się ścianach,
czeszą w nich sobie piórka, wysiadują jaja
nad rozżarzoną, płynną, otwartą wnętrzem ziemi.
Zielona chmura skrzydeł przebija rano siną
chmurę siarki i rtęci: ptaki lecą za krater
w groźniejszy świat dzikich kotów, sokołów, ludzi, klatek.
Szukają pożywienia. Karmiąc młode, krążą
między katakumbami gniazd a żerowiskiem.
Pod wieczór są z powrotem.
Gromadzą się na drzewach, zwołują, liczą straty
i dają nura w parującą przepaść – dom
oświetlony przez lawę, w którym śpią
i pierzą się pisklęta.

Bezsenny wiersz

Mieć kogoś, kto wie, że najlepiej
zasypia ci się na brzuchu.
I nie móc przez niego zasnąć.

Ważyc: ile ze sobą dzielicie,
a ile was dzieli? I jak dzieli –
jak język brzegi koperty,

które chciałyby skleić?
Jak przemilczenie dobrą ciszę?
Jak strefy czasowe – kontynenty?

Jak fala stojąca między tym, co widoczne,
a wszystkim, co skryte?
Leżeć bezsennie (niech już będzie rano)

i powoli przesunąć się od ściany
na drugą krawędź łóżka,
w stronę otwartej na oścież ciemności.

Nasz język

Kiedy mówisz *czy mogę jeszcze
pospać, bo mam w sobie bryłę snu
i ona musi się roztopić
jak lód na wiosnę,*

kiedy narzekam na zastój w pisaniu,
a ty radzisz *cierpliwości! ucź się jej ode mnie,*
na co ja, że to tak jakby się uczyć
wegetarianizmu od kota,

kiedy wspominamy naszą całonocną
jazdę w wietnamskie góry wytrząsaczem wspomnień,

albo jak w jednej z europejskich stolic
rozglądaliśmy się gwałtownie
za podwórkiem moczoddajnym,

kiedy spotykamy się w pół drogi
między moją a twoją sekluzją
i ruszamy na obchód dzielnicy, a w oknach
stare kobiety opierają łokcie
na poduszkach obserwacyjnych,

chcę wtedy wciągnąć nasz język na listę
zagrożonych języków mniejszości,
bo zna go tylko dwoje ludzi
i trudno go ochronić,
a równocześnie na listę najmocniejszych,
bo jak na razie chroni nas.

Uczta

Te czółna nie mają dna,
są czółnami dla duchów.
Ta postać jest pusta. W środku
czekał szaman, witał gości.
Tymi maskami nakrywało się misy
pełne gorących potraw,
para jak oddech szła kłębam z ust —
a dzisiaj maski zasłaniają głód.

Rzeźby dla niewidomych

W muzeum sztuki, gdzie rządzi wzrok,
rzeźby dla niewidomych.

Te same, do których widzący
nie mogą podchodzić zbyt blisko:
stopa wysunięta za czerwoną linię,
wścibianie nosa w pustkę
po antycznym nosie – i alarm.

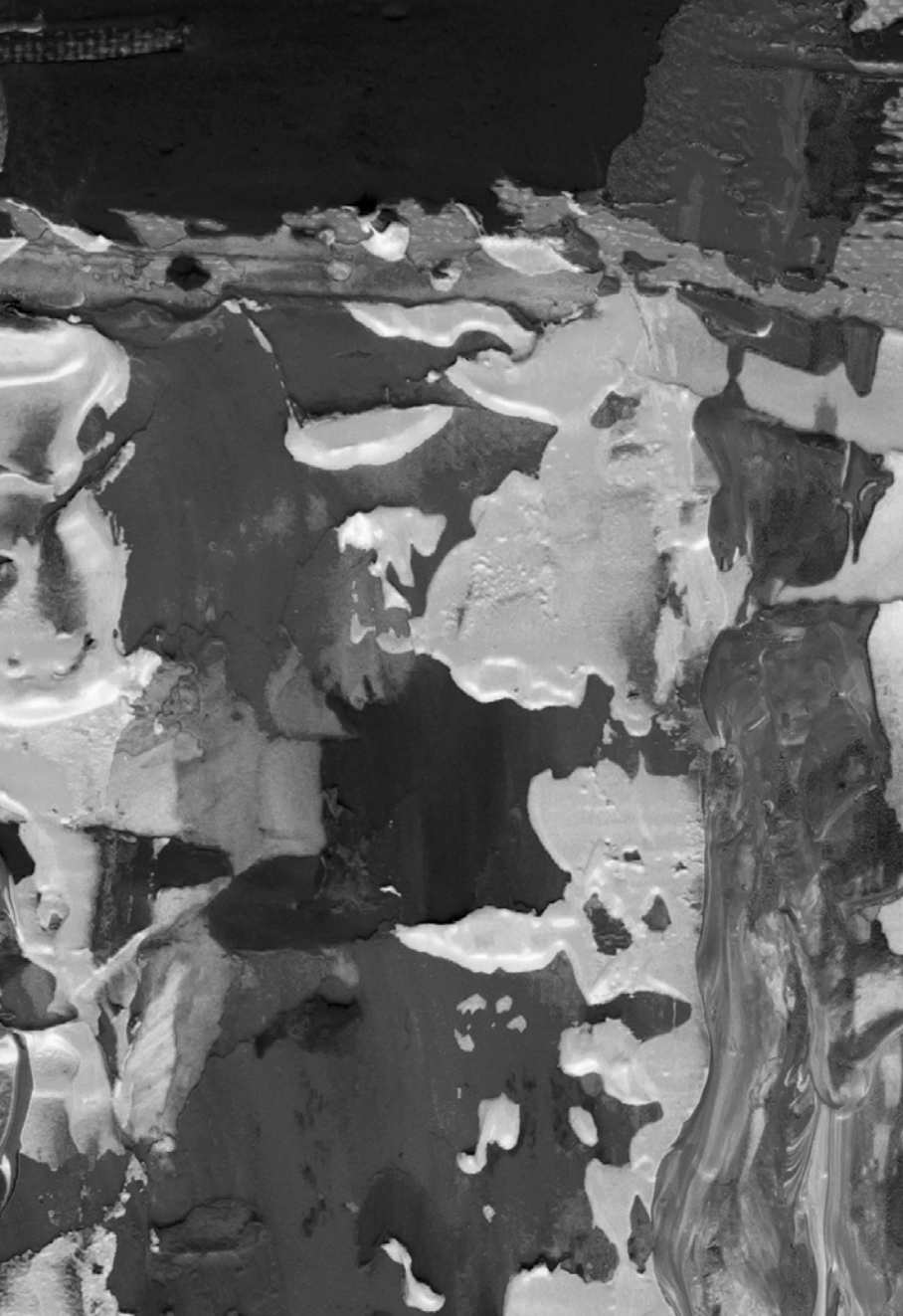
Wolno tylko patrzeć, aż się zmienisz
w kamienne gałki oczne na szypułkach
wydłubane z marmurowej greckiej głowy.
Ślepi oglądają je palcami.

Dotykają szramy
na brzuchu cykladzkiej dziewczyny,
walki smoków na odwrocie
koreańskiego lustra.

Co powstało tysiąc lat przed naszą erą,
lepią na nowo, mówią: kubek, dzban
i napełniają winem.

Uwolnione z gablot sznury paciorków-monet
stukają im w rękach o zyskach i stratach.
O szemranych transakcjach. Kołatka
oddaje im swój ciężar,
przypomina sobie drzwi.

Spróbuj je otworzyć po omacku –

Krystyna
Dąbrowska

**A Tale About
Hedgehogs**

Translated
by Antonia Lloyd-Jones
and Karen Kovacik

Names

Summer, season of watermelons.
And your story about them:
childhood, a nursing home
for the incurably sick,
the white cornettes of the Sisters of Charity
sailing along in the garden.
Your grandpa, who ran the home,
grew watermelons in cold frames.
The sisters would come there
to lay claim to the fruits
— as yet under-ripe
on their umbilical stems —
and in careful even letters,
on the melon of her choice,
each would write her name.
Here they had something of their own,
which they jealously guarded.
The watermelons grew, and with them
on the green stripy skins
so did the names, ever bigger.
As if they had broken free
of the nursing nuns,
who wore them modestly like their habits,
and were living a second life
as succulent fruits,
jostling for space among the leaves.

Sometimes the watermelons burst.
A crack ran through the name.
And there inside appeared
the ruby-colored flesh.

Travel agency

I am a travel agency for the dead,
I book them flights to the dreams of the living.
Famous celebrities apply to me, like Heraclitus,
to be able to visit a writer who's in love with him,
but so do the lesser-known dead — like a farmer from
 Wasily village,
wishing to advise his wife on matters of rabbit breeding.
Sometimes several generations of a family charter an
 airplane
and land on the brow of their final descendant.
I also have dealings with the murdered,
who on regular trips to the dreams of the survivors,
collect up points in a frequent flyer program.
I never deny my services to anyone.
I find them the very best connections
and I reproach myself when a young lover,
to get into his girlfriend's dream,
must make a transfer in the dream of a snoring crone.
Or when weather conditions force an emergency landing
and the dead man calls me: do something,
I'm stuck in the dream of a terrified child!
Incidents like these mean stress and a challenge
for me, a minor business with major ambitions —
for though I have no access either to the dead men's world
or to other people dreams,
thanks to me they come into contact.

* * *

I cannot say we, not unless we
is a hyphen between me and you,
that carries across a spark, though sometimes
it's like a tug of war.

I cannot write we, not unless we
is a bracket for the two of us, the room in which we sleep,
from which we are trying to drive out a hornet.

Not unless we is all four of our eyes:
they watch as the hornet scratches in the lampshade,
it's brown with stripes of gold, see that — what a beauty.

I cannot write myself into a we greater
than buzzing, wing-inscribed circles
orbiting you and me, that intersect each other
and grow away from us, moving ever further.

The face of my neighbor

1

The face of my neighbor, the professor,
whose wife had died,
had suddenly become naked, deprived of a cover.
Whenever I ran into him in the yard
and he started to talk unexpectedly frankly
of all the things that reminded him of her,
I felt as if I were seeing his face for the very first time.

Like the house across the way —
till recently a large chestnut shielded it,
but a storm damaged the tree and it had to be cut down.
And before the gap is grown over by habituation,
I can see the windows, life happening within them.

2

A shirt light in color. The head of a Roman patrician.
An inviolate parking space
by a low wall, where after the rain
snails do their parking too.
I thought about him: the perfect gentleman,
he goes through his well-ordered life
just as he goes through the yard each morning.

I'd have given him seventy at most.
He's eighty-two years old, he told me recently,
as a boy he was in the Warsaw ghetto.
His father and brother perished. His mother and he
survived.

Alina Szapocznikow wrote about the baptism of despair.
How silent many people are about what they have been
through.

At the crossroads

At the crossroads of narrow, busy streets
— one of them, steep as a waterfall,
forces its way into the current of the other —
weary and hungry, we're making a stop.

In a bar's brightly lit window the server
shakes a salt cellar like a censer
over a paper bag of eggplant slices
and zucchini flowers in hot batter.

The crispy horn of plenty! We're sitting at the bar
on stilt-like stools amid the trash
and we're watching the people. Women on scooters,
in a crowd of pedestrians, hung about with kids like baby
monkeys,

a gaggle of teenage girls on their evening hunt,
their navels exposed, their sights cocked.
Immigrants: African men slender as trees
(beside them the locals are stocky little bushes)

and Pakistani women, with languor in their eyes,
bearing silence in the jangle. At the crossroads
there's joy as our lines of vision cross,
fork apart, and unite, both interlaced and separate.

You see strata, tribes and nations,
I fish out the individual faces,
as if we were jointly painting a picture.
And we've a common home in these pictures.

Oceanarium

Fish glide past behind the glass like bags on a carousel.
Barracuda and stingray alongside peaceful gobies
like the shepherds of the flock. It's hard to believe it:
there's no one scaring others, no chasing, no consuming.

The secret of this concord is hidden isolation.
The massive tank is split by see-through separators.
The languorous predators cruise around different sectors
from their sisters fragile as tea-trays made of china.

In us too sparks of light live side by side with menace.
Brazenly happiness flashes past gaping shark jaws,
yet they do not devour it — as if it were in a dream.

But without being noticed, from the dark-green depths
an elongated shadow rises up and grows,
a solitary sawfish cuts through the thickest glazing.

* * *

Where should I look from in order to see you?
From near or from afar? And from what point in time?
When I move away, trying to encompass you
from head to foot, like a painting on an easel,
I feel that it's you who's encompassing me,
you're changing, adding color, subtracting.
Now I'm looking in your eyes, now I'm looking with your
eyes,
while you're dreaming, or when you appear in my dream,
and now I'm looking for a detail — an object, a gesture,
a word,
may it open wide like a bud and burst into being you.
So many points of view, yet I'm stuck at a dead point,
entangled by the thread I planned to use to join them.
And I don't know if you're in the thread,
or in the flash of the scissors cutting it in two.

Siblings

An aged woman dances flamenco.
In her effort a former lightness smolders.
She is tall and slender like a humpbacked heron,
her skirt has frills and ruffles, her cheeks are sunken in.
The aged woman dances like a young one,
a girl who perished during wartime.
After the show she wipes off the make-up, takes off the wig
and dress, then puts on pants and a jacket
and becomes the person she is off stage:
a male one – the dead girl's brother.
The aged man goes back to his home.
He wove it himself from scraps of the past,
photographs, posters and newspaper cuttings.
In between hang the dresses, which he sews by hand:
multi-colored birds of paradise.
And his sister's portrait, fresh flowers beside it.
At one time they travelled the countries of Europe,
a celebrated teenage dancing couple.
Then came the ghetto, escaping, separation.
He told himself straight that if he had survived
it was only to be her embodiment in dance.
The aged dancer brews a pot of tea.
Silence. It's time the lights went out.
Quite soon now he'll go to bed, but first, just as he is,
with no costume or powder, he dances tap in the kitchen
doorway
to the beat of the bone-hard rattle of castanets

In a side room

This picture's not fit for a mug or a magnet.
Who'd want to drink coffee while gazing at beggars,
or have their danse macabre on the freezer door?
Tightly packed, on crutches, wooden prostheses
tied with straps to the stumps of legs.
And those short white tunics, from which are dangling
the balding tails of — foxes? polecats?
What's this, a parody of ermine cloaks?
One of them's a redhead, his sly little eyes are glaring,
another gasps for air with fish-like mouth.
And on their heads are paper hats and crowns.
This picture is no bigger than an open notebook.
No arrows point the way to it.
You have to get lost to find it in a side room,
which a young Korean is just on the point of leaving;
his face says nothing of interest here. Grass that's blue,
a hospital wall? a refuge? the color of a fox's coat,
the gray sky and a gate, with nobody beyond it.
Just a figure in a mantle, holding an empty bowl,
passes the ragtag band, the carnival of cripples,
and leaves you behind with them, one to one.

* * *

As a child I would stand in an open doorway, while one of
my parents
set a ruler to my head,
and marked a line in pencil on the doorframe.

Later there were other doorways, in which ambition
made me stand.
Drawing a sharp line, it would test how much I had grown.

Now you're measuring me, and I'm measuring you.
Two horizontal trembling lines —
our bodies

nestle into each other, penetrate
and there's no higher or lower, there are no measures.

A tale about hedgehogs

You wrote to me about a tame pet hedgehog
who fell in love with a scrubbing brush.

Shut inside four walls he'd found that special someone
like him and not like him, otherness and kinship.

How hard he pattered around it before he understood
that otherness has an advantage that cannot be overcome.

And how hard we've been pattering around each other,
at first like wild hedgehogs mutually enthralled,

later so often incensed that the other
is deaf as a thing to us. Or else we're the ones who

are going deaf, turning to wood. Always running away.
Unless something pricks us: that's my real hedgehog

with whom I want to keep dodging, however helplessly,
between what's the same and what's different about us.

Emerald parakeets

Down there, where seemingly nothing can breathe,
in an active volcano's crater filled with toxic fumes,
emerald-green parakeets reside.

This windless ash pit is their breeding ground.

They dig out burrows in walls that are subsiding,
they preen their feathers there, and hatch their eggs
above the red-hot, molten, open bowels of the Earth.

A bright green cloud of wings breaks through the morning
blue-black

cloud of mercury and sulphur: the birds fly from the crater
into the more perilous world of feral cats and falcons,
people, cages.

They're in search of food. Feeding their young, they circle
between the catacombs of nests and their hunting ground.

Towards evening they're back again.

They gather on the trees, to call each other in, and count
the losses,

then dive into the steaming chasm — a home
lit up by lava, the place where their nestlings
sleep and fledge.

Insomnia poem

To have someone who knows you sleep
best on your stomach.
Yet thanks to him you can't fall asleep.

To ponder: what cleaves you to one another,
what cleaves you in two? And that which separates —
is it like a tongue at the flap of an envelope

that wants to attach?
Just as what's unsaid ruptures a good silence
or time zones entire continents.

Like a wave standing between what's visible
and all that's hidden.
To lie there awake (let morning come at last)

and to turn from the wall slowly
to the far edge of the bed
toward the wide open dark.

Our language

When you say *can I sleep*
a little longer since this chunk
of dream has to melt in me
like ice on water,

when I complain about a writing slump
and you counsel *Take it easy, same as me!*
to which I say that's like learning
vegetarianism from a cat,

when we recall our all-night trip
in a shaker of memories to the Vietnamese mountains,

or how in a certain European capital,
we found ourselves looking urgently
for a pee-friendly courtyard,

when we meet halfway
between your solitude and mine
and make the rounds of the neighborhood
where old women prop elbows
on sentinel pillows,

I want to place what we speak on a list
of endangered minority languages
because only two people know it
and it's hard to preserve,
but also on a list of the strongest
because for now it shelters us.

Feast

These canoes have no bottom
as they're spirit canoes.
This figure is empty. In it
a shaman would wait to greet the guests.
They'd cover bowls of hot soup
with these masks,
steam rising like breath through their lips —
and today the masks conceal hunger.

Sculptures for the blind

In the museum where vision rules,
there are sculptures for the blind —
the same ones the sighted
can't approach too close:
let a foot creep past the red line,
or poke your nose in the hollow
of some ancient nose — alarms wail.
Only looking is allowed till you feel yourself turn
into those stone eyeballs on long stems
dug out of a marble head from Greece.
The blind view sculptures with their fingers.
They trace a scar on the belly
of a Cycladic girl, the battle
of dragons on the backside
of a Korean mirror.
What arose thousands of years ago
they fashion anew, saying: pitcher, cup,
which they fill again with wine.
In their hands, strings of money-beads,
freed from the display, rattle gains and losses,
shady deals gone down.
A bronze knocker lends them its weight,
conjures up a door.

Try to open it in the dark —

On the author

Krystyna Dąbrowska (born in 1979) is a poet, essayist and translator. She graduated from the Graphics Department of the Academy of Fine Arts in Warsaw. Author of four poetry books: *Biuro podróży* (Travel Agency, Zielona Sowa, 2006), *Białe krzesła* (White Chairs, WBPiCAK, 2012), *Czas i przestona* (Time and Aperture, Znak, 2014), *Ścieżki dźwiękowe* (Soundtracks, Wydawnictwo a5, 2018). In 2013 she won two of the most prestigious Polish literary prizes: the Wisława Szymborska Award and the Kościelski Award. Her poems have been translated into English, German (*Austausch der Fenster*, Edition Thanhäuser, 2018), Italian (*La faccia del mio vicino*, Valigie Rosse 2017), Spanish, Russian, Swedish, Greek, French, Bulgarian, Macedonian, Lithuanian and Chinese. They appear regularly in literary magazines in Poland and abroad, including *Harper's Magazine*, *Ploughshares*, *The Threepenny Review*, *The Southern Review*, *Akzente*, *Sinn und Form*, and *Manuskripte*. Her translations include the poetry of W. C. Williams, W. B. Yeats, Thomas Hardy, Thom Gunn, Charles Simic, and Kim Moore, as well as selected letters of Elizabeth Bishop and Robert Lowell. She lives and works in Warsaw.

O pjesnikinji

Krystyna Dąbrowska (rođena 1979.), pjesnikinja, esejistica i prevoditeljica. Diplomirala je na grafičkom odjelu Akademije likovnih umjetnosti u Varšavi. Autorica je četiri pjesničke knjige: *Biuro podróży* (Putnička agencija, Zielona Sowa, 2006.), *Białe krzesła* (Bijele stolice, WBPiCAK, 2012.), *Czas sam dźwiękowe przestona* (Vrijeme i otvor blende, ZNAK, 2014.), *Ścieżki* (Zvučni zapisi, Wydawnictwo A5, 2018.). Godine 2013. dobila je dvije najprestižnije poljske književne nagrade: Wisława Szymborska i Kościelski. Pjesme su joj prevedene na engleski, njemački (*Austausch der Fenster*, Thanhäuser, 2018.), talijanski (*La Faccia del mio Vicino*, Valigie Rosse 2017.), španjolski, ruski, švedski, grčki, francuski, bugarski, makedonski, litvanski i kineski jezik. Prijevodi joj se redovito pojavljuju u književnim časopisima u Poljskoj i inozemstvu, uključujući *Harper's Magazine*, *Ploughshares*, *The Threepenny Review*, *The Southern Review*, *Akzente*, *Sinn und Form* i *Manuskripte*. S engleskoga je prevela poeziju W. C. Williamsa, Williama Butlera Yeatsa, Thomasa Hardyja, Thoma Gunna, Charlesa Simica i Kim Moore, kao i izbor pisama Elizabeth Bishop i Roberta Lowella. Živi i radi u Varšavi.

Impresum

Goranovo proljeće

Edicija

Versopolis

Urednik

Marko Pogačar

Lektura i korektura

Ana Brnardić

SKUD "Ivan Goran Kovačić"

Zagreb, Opatovina 11

info@igk.hr

www.igk.hr

Za nakladnika

Tomislav Kosovec

Oblikovanje knjige

Tina Ivezić

Damir Prizmić

Tisak

Sveučilišna tiskara, Zagreb

Naklada

1000 primjeraka

CIP zapis je dostupan u
računalnome katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 001022932.

ISBN 978-953-6126-65-1

VERSOPOLIS

where
poetry
lives

With the support of the
Creative Europe Programme
of the European Union

sku^{igk}

